

*Informativni dokumenti se objavljuju po ovlaštenju Izvršnog tajnika CPT-a.
Cilj im je predstaviti standarde CPT-a o ključnim pitanjima. Međutim, to nisu iscrpni dokumenti,
posebice u pogledu referenci na izvješća CPT-a zemljama u kojima se obavljaju posjete.*

Prijevoz pritvorenika i zatvorenika

Uvod

- Što god da je temelj za premještanje osoba lišenih slobode iz mjesta pritvora do nekog drugog mjesta (npr. od policijske postaje do zatvora, od jednog do drugog zatvora, zgrade suda ili bolnice ili od graničnog prijelaza na ulazu u zemlju do imigracionog pritvorskog centra), CPT smatra da prijevoz uvijek treba obaviti na human način uz poštovanje osobne i opće sigurnosti.
- U većem broju slučajeva, CPT delegacije su vršile inspekciju vozila koja su namijenjena prijevozu pritvorenika i zatvorenika, kao što su sredstva cestovnog i željezničkog prijevoza.¹ Delegacije su često zaključivale da uvjeti nisu ispunjavali standarde ili da se ne poštuju temeljni zahtjevi sigurnosti. Odbor je također nailazio i na praksu koja je pozivala na kritički osvrt (npr. preveliko oslanjanje na sredstva obuzdavanja; nepotrebno dugi periodi osamljivanja u zatvorskim prijevoznim vozilima).
- U tom kontekstu, CPT je primijetio pozitivnu promjenu u svjetlu svojih preporuka (npr. odluka da se okonča upotreba vozila koja nisu podobna za prijevoz pritvorenika; kupovina novih vozila koja omogućavaju prijevoz pritvorenika u uvjetima koje zagovara Odbor; izgradnja prostorija za zadržavanje u zgradama suda kako bi se izbjegao dulji pritvor u kombijima za prijevoz zatvorenika).
- Ovaj informativni dokument predstavlja temeljne CPT standarde o ovoj temi koji su prikupljeni tokom nekoliko desetljeća. On obuhvaća prijevoz osoba u policijskom pritvoru, zatvorenika i imigracionih pritvorenika, kad god prijevoz organizira neka agencija za sprovođenje zakona, zatvor ili druga služba krivičnog pravosuđa ili privatni ugovarač. On ne obuhvaća prijevoz koji obavljaju službe zdravstvene skrbi, te mu nije namjera obuhvatiti prijevoz u smislu premještanja zatvorenika izvan teritorije države ili operacije vraćanja neregularnih migranata zračnim putem ili na druge načine.
- Na kraju, standarde predstavljene u ovom informativnom dokumentu ne bi trebalo promatrati odvojeno od međunarodnih instrumenata kao što su Europska konvencija o ljudskim pravima i relevantna sudska praksa Europskog suda za ljudska prava, Europska zatvorska pravila² Vijeća Europe i Europska pravila za postupanje sa maloljetnim počiniteljima krivičnih djela koji su predmet sankcija ili mjera³ ili Standardna minimalna

¹ CPT delegacije su rjeđe vršile inspekciju plovila/čamaca i zrakoplova koji su korišteni za prijevoz zatvorenika unutar granica države.

² Preporuka Rec(2006)2 Komiteta ministara usvojena 11. siječnja 2006.

³ Preporuka Rec(2008)11 Komiteta ministara usvojena 5. studeni 2008.

pravila Ujedinjenih naroda za postupanje sa zatvorenicima ("Mandelina pravila"⁴).

1. Materijalni uvjeti

- Ako su vozila opremljena sigurnim odjeljcima, **pojedinačne kabine** koje imaju manje od 0.6 m² ne bi trebalo koristiti za prijevoz osoba, bez obzira koliko kratko taj prijevoz trajao. Pojedinačne kabine koje imaju oko 0.6 m² prostora mogu se smatrati prihvatljivim za kraća putovanja/razdaljine; međutim, kabine koje se koriste za dulja putovanja/razdaljine trebale bi biti puno veće.⁵
- **Odjeljci ili kabine namijenjene prijevozu više od jednog pritvorenika** za kratka putovanja/razdaljine trebale bi imati barem 0.4 m² prostora po osobi, a poželjno je i više. Što se tiče duljih putovanja/razdaljina, odjeljci bi trebali imati barem 0.6 m² osobnog prostora.⁶
- Odjeljci ili kabine koji se koriste za prijevoz pritvorenika ili zatvorenika trebaju biti **razumne visine**.⁷
- Sva transportna vozila trebaju biti **čista**,⁸ dovoljno **osvijetljena** i **ventilirana**, te odgovarajuće **zagrijana**.⁹
- Transportna vozila trebaju biti opremljena odgovarajućim predmetima za **odmor** (kao što su odgovarajuće klupe ili sjedala).¹⁰
- Za **prijevoz vlakom koji traje tijekom noći**, odjeljci bi trebali biti opremljeni **krevetima ili pomičnim platformama za spavanje**, a pritvorenicima bi trebalo ponuditi **madrace i plahte/pokrivače** tokom putovanja.¹¹
- Pritvorenicima treba omogućiti **vodu za piće** po potrebi i, tokom duljih putovanja/razdaljina, **hranu** u odgovarajućim intervalima.¹²
- U slučaju dugih putovanja, pritvorenicima i zatvorenicima treba omogućiti pristup **sanitarnom čvoru** ili **zadovoljenje prirodnih potreba** u uvjetima koji omogućavaju dovoljno privatnosti, higijene i dostojanstva. U slučaju putovanja kopnenim putevima, to podrazumijeva redovita zaustavljanja.¹³
- Pritvorenike koje se izvodi pred sud nakon dugog putovanja treba smjestiti pod uvjetima koji garantiraju poštovanje njihovoga dostojanstva. Posebno im treba ponuditi odgovarajući **odmor** i mogućnost da se **operu i presvuku odjeću**.¹⁴

⁴ Rezolucija Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 70/175 usvojena 17. prosinca 2015.

⁵ [Ukrajina: posjeta 2009, § 44](#), [Litvanija: posjeta 2008, § 31](#), [Azerbejdžan: posjeta 2006, § 41](#), [Litvanija: posjeta 2004, §§ 44-45](#), [Azerbejdžan: posjeta 2002, § 152](#), [Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2001, § 30](#), [Ukrajina: posjeta 2000, § 129](#), [Litvanija: posjeta 2000, § 118](#), [Ukrajina: posjeta 1998, § 189](#)

⁶ [Grčka: posjeta 2005, § 134](#), [Slovenija: posjeta 2001, § 95](#), [Ukrajina: posjeta 2000, § 131](#), [Litvanija: posjeta 2000, § 118](#)

⁷ [Moldavija: posjeta 2007, §§ 73 i 76](#)

⁸ [Litvanija: posjeta 2000, § 111](#)

⁹ [Slovenija: posjeta 2012, § 72](#), [Azerbejdžan: posjeta 2006, § 41](#), [Irska: posjeta 2006, § 101](#), [Rumunjska: posjeta 2006, § 151](#), [Grčka: posjeta 2005, § 134](#), [Španjolska: posjeta 2003, § 34](#), [Slovenija: posjeta 2001, § 95](#), [Ukrajina: posjeta 1998, § 189](#), [Bugarska: posjeta 1995, §§ 176-177](#)

¹⁰ [Azerbejdžan: posjeta 2006, § 41](#)

¹¹ [Azerbejdžan: posjeta 2002, § 154](#)

¹² [Grčka: posjeta 2013, § 150](#), [Grčka: posjeta 2009, § 153](#), [Ukrajina: posjeta 2000, § 131](#)

¹³ [Grčka: posjeta 2013, § 150](#), [Grčka: posjeta 2009, § 153](#), [Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2005 \(studenj\), § 23](#), [Litvanija: posjeta 2000, § 118](#)

¹⁴ [Litvanija: posjeta 2000, §§ 117-118](#)

2. Mjere osobne sigurnosti

- Pritvorene osobe bi trebalo prevoziti u vozilima **prigodno dizajniranim za tu svrhu**, uzimajući u obzir sve relevantne zahtjeve za osobnom sigurnosti kako bi se zaštitili pritvorenici.¹⁵
- Broj pritvorenika koji se prevozi ne bi trebao preći **kapacitet** vozila koje se koristi u tu svrhu.¹⁶
- Pritvorenici ne bi trebali stajati tokom putovanja zato što **nema dovoljno sjedećih mjesta**.¹⁷
- Pritvorenici ne bi trebali **ostajati unutar sprovednog vozila tokom vožnje brodom**, ako je to u suprotnosti sa sigurnosnim pravilima organizatora trajektnog prijevoza.¹⁸
- Sva vozila koja se koriste za prijevoz pritvorenih osoba trebaju biti opremljena **odgovarajućom sigurnosnom opremom** (kao što su sigurnosni pojasevi).¹⁹
- Pritvorenici koji se prevoze trebaju **uvijek biti sprovedeni**, koliko god dugo putovanje trajalo i koje god da se sredstvo prijevoza koristilo.²⁰ Transportna vozila trebaju biti opremljena sredstvima koja omogućavaju pritvorenima da **komuniciraju sa sprovednim osobljem**.²¹
- Vrata sigurnih kabina/odjeljaka trebaju biti opremljena **aparatom koji automatski (i/ili brzo) otključava vrata** u slučaju hitne potrebe.²²
- Treba poduzeti mjere kako bi se **spriječilo nasilje, zastrašivanje ili krađa** koju čine pritvorenici jedni prema drugima tijekom prijevoza.²³

3. Mjere opće sigurnosti

- Uporabi **lisica** i/ili **pojaseva** nad pritvorenima tokom prevoza treba pribjeći samo kada to jasno zahtijeva procjena rizika u pojedinačnom slučaju. Kada se uporaba takvih sredstava smatra apsolutno neophodnom, treba je obaviti na način kojim se minimizira svaki rizik od povrede prema pritvorenoj osobi.²⁴
- Takva sredstva ne bi trebalo koristiti kada su pritvorenici **zaključani unutar sigurne kabine ili odjeljka**.²⁵
- Imajući na umu moguću nelagodu dotičnoj osobi i rizik od povrede u slučaju nezgode, praksu **vezivanja pritvorenika lisicama iza leđa** tijekom prijevoza treba izbjegavati.²⁶
- **Sigurnosni pojas koji se pričvršćava pritvoreniku oko struka** nikada ne treba koristiti; mogu se i moraju pronaći alternativni načini obuzdavanja kako bi se spriječilo kretanje pritvorenika.²⁷

¹⁵ [Litvanija: posjeta 2000, §§ 117 i 118](#)

¹⁶ [Rumunjska: posjeta 2006, § 151](#)

¹⁷ [Grčka: posjeta 2013, § 150](#)

¹⁸ [Malta: posjeta 2015, § 32](#)

¹⁹ [Nizozemska: posjeta 2016, § 29, Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2012 \(Škotska\), § 88, Andora: posjeta 2011, § 25, Poljska: posjeta 2009, § 80, Slovenija: posjeta 2001, § 95](#)

²⁰ [Švicarska: posjeta 1996, §§ 116-117](#)

²¹ [Srbija: posjeta 2015, § 53, Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2012 \(Škotska\), § 88, Slovenija: posjeta 2001, § 95](#)

²² [Litvanija: posjeta 2000, § 115, Bugarska: posjeta 1995, § 176-177, Španjolska: posjeta 1994 \(travanj\), § 27](#)

²³ [Litvanija: posjeta 2004, §§ 44-45](#)

²⁴ [Srbija: posjeta 2015, § 53, Irska: posjeta 2014, § 85, Slovenija: posjeta 2012, § 73](#)

²⁵ [Irska: posjeta 2006, § 101, Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2005 \(studeni\), § 23, Mađarska: posjeta 2005, § 126](#)

²⁶ [Srbija: posjeta 2015, § 53](#)

²⁷ [Mađarska: posjeta 2009, § 120](#)

- Praksu upotrebe **pomagala kojima se blokira vidno polje pritvorenika** (na primjer, putem naočala kojima se zacrnuje vidno polje ili im se povezuju oči) tijekom prijevoza sa jedne lokacije na drugu, trebalo bi ukinuti.²⁸

4. Pitanja zdravstvene skrbi

- **Načini prijevoza** koji se koriste kako bi se pritvorenici prevezli do ili iz bolnice trebaju **uzeti u obzir njihovo zdravstveno stanje**.²⁹
- **Povjerljivost medicinskih podataka** treba poštovati tijekom prijevoza pritvorenika.³⁰
- Bilo kakvu praksu odvajanja **HIV-pozitivnih pritvorenika** treba obustaviti.³¹

²⁸ [Belgija posjeta 2017, §§ 19-20](#), [Nizozemska \(Curaçao\): posjeta 2014, § 125](#), [Belgija: posjeta 2013, § 38](#)

²⁹ [Španjolska: posjeta 1991, § 150](#)

³⁰ [Litvanija: posjeta 2004, § 46](#)

³¹ [Litvanija: posjeta 2004, § 46](#)